

วสภว๑๕๓๓พระร๑๑๑

พระราชนิพนธ์ ร. ๖ คำโคลงลายพระราชหัตถ์

สมาคมกิจการพิมพ์แห่งประเทศไทย

จัดพิมพ์ในงานวิสาขบูชา

๒๕๑๑

ศึกษานุมิตรสมาคม

สี่แยกวัดกึก โทร. ๒๐๕๓๒ ถนนเยาวราช

- สถานที่จำหน่ายแบบเรียนต่างๆ ตั้งแต่ชั้นประถมถึงเตรียมอุดมศึกษา พร้อมทั้งเครื่องเขียนและอุปกรณ์การศึกษาทุกชนิด
- รับสั่งและจำหน่ายตำราต่างประเทศทุกสาขา
- เป็นตัวแทนจำหน่ายนิตยสารการแพทย์ **Excerpta Medica** แห่ง **Amsterdam** ซึ่งเป็นนิตยสารที่กลั่นกรองจากบรรดาวารสารการแพทย์ต่างๆ ทั่วโลก มีหลายสาขา

สนใจขอทราบรายละเอียดได้

อภินิพนธ์
จาก
หอสมุดกระทรวงศึกษาธิการ

สุภาวดีพระร่วง

และ

ปริวรรตงานพระราชนิพนธ์ ร. ๖

ความนำ

ในงานพระราชทานตรณ พ.ศ. ๒๔๘๘ สยามกิจการพิมพ์ เห็นสมควรจัด
 แต่งการพิมพ์ให้เหมาะแก่โอกาส สยามกิจการพิมพ์ ได้รับความอนุเคราะห์
 จากทางราชการ ให้ที่ตั้งอยู่ ณ อาคารวังสราญรมย์ ซึ่งเป็นสถานที่จัดงานอยู่
 แล้ว และเนื่องด้วยในปี ๒๔๘๘ นี้ สยามได้เปิดห้องแสดงหนังสือชน อัน
 ท่านผู้หญิงละเอียด พิบลสงคราม ประธานด้านกิจกรรมฝ่ายหญิงได้กรุณา
 เป็นประธานในวันเปิด และให้ทุนอุปการะส่วนหนึ่ง เปิดแสดงหนังสือพิมพ์
 ของปัจจุบันสมัย ให้ประชาชนเข้าชมและอ่าน ทุกวันเสาร์ อาทิตย์ ซึ่งปรากฏ
 ว่ามีประชาชนทุกเพศวัย ได้เข้าใช้ประโยชน์ตลอดมา สยามจึงเห็นเป็นโอกาส
 สมควรจัดแสดงหนังสือบรรดาที่เป็นพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๖ ณ ห้องแสดง
 หนังสือชนในระหว่างงาน เพื่อประชาชนได้ประจักษ์ในพระปรีชาสามารถแห่ง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ และเป็นโอกาสที่จะได้ระลึกถึง เทอด
 ทูนพระเกียรติคุณแห่งพระองค์ ที่ทรงมอบมรดกทางวรรณกรรมไว้ให้แก่
 ชาติไทย อย่างน่าภาคภูมิใจยิ่ง

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ได้เห็นพ้องกับดำรงน และร่วมมอคิด
จัดทนายปัญหาจากพระราชนิพนธ์ ร. ๖ ให้ผู้เข้าเที่ยวชมงานได้สนุกบันเทิงเชิง
หนังสือ ในงานชั้นนอกส่วนหนึ่งด้วย เป็นการสอดคล้องเหมาะสมควรกับโอกาส

คณะกรรมการอำนวยการจัดงานวิชาวชิราวุธานุสรณ์ได้ขอเพื่อให้เขตพื้นที่
แก่สมาคมทั้งสอง จัดเป็นสถานที่แสดง และกรุณาให้สมาคมกิจการพิมพ์
แม่พิมพ์ลายพระราชหัตถ์ลักษณะพระร่วงคำโคลง จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นเล่มสมุด
รวมกับปริทรรศน์งานพระราชนิพนธ์ ร. ๖ พร้อมรายชื่อพระราชนิพนธ์ ซึ่ง
นางกุหลาบ มัตติโกมาธ อ.บ., M.A. อาจารย์วิชาวรรณคดีแห่งโรงเรียน
ฝึกหัดครูมัธยม ช่วยเรียบเรียง และรวบรวมให้จากผลค้นคว้าที่เคยทำวิทยานิพนธ์
ไว้ในชั้นเดิม ห้างร้านที่สนใจได้ขอเพื่อให้ทุนช่วยจัดพิมพ์

เล่ม หนังสือ พระราชนิพนธ์ ทดงแต่งได้รับความเอื้อเฟื้อ ยืมจาก กอง
วรรณคดีกรมศิลปากร ห้องสมุดโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยม และจากห้องสมุด
ส่วนบุคคลของพระยาโกษากรวิจิตร กรมการชำระปทานุกรม และกรม
การประวัติศาสตร์ชาติไทยแห่งราชบัณฑิตยสถาน เป็นต้น

ในส่วนการทนายปัญหาจากพระราชนิพนธ์ ร. ๖ นั้น กรมการและสมาชิก
ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยช่วยกันคิดตงปัญหาขึ้น และประจำเวที
ทนายปัญหาในงาน ท่านผู้ทรงเกียรติและท่านผู้เคยใกล้ชิดพระยุคลบาทในพระ
บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ กรุณาตอบด้วยรางวัล และ ทุนอุปการะเป็นรางวัล
คือ ท่านผู้หญิงละเอียด พิบุตสังคราม สมาชิกแห่งราชบัณฑิตยสารณ์เหรียญ
คุณงามาตา เข้มคิดประวิทยา ประธานสำนักวัฒนธรรมฝ่ายหญิง พลเอก
เจ้าพระยารามราชนพ พระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์ นายอรรการบัญชา นายวิลาศ
โอสถานนท์

สมาคมผู้จัดงานรู้สึกขงถึง อุปการคุณ ของทุกท่าน ที่สนับสนุนให้กิจการ
ทุกอย่างลุล่วงเป็นผลสำเร็จ และขอแสดงความปรารถนาให้ทุกท่านเจริญใน ลาภ
ยศ สรรเสริญ สุข ตลอดกาลนาน.

วันเปิดห้องหนังสือของสมาคมกิจการพิมพ์ ๒๓ กรกฎาคม ๒๔๕๕
ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม กำลังเปิดแฟรคดูมบาย

ท่านประธานถ่ายรูปพร้อมกับคณะกรรมการของสมาคม และผู้แทน
ทไปในงาน หน้าห้องแสดงหนังสือ อาคารวังสราญรมย์ ดานถนนราช

ลำดับเรื่อง

๑. พระราชนิพนธ์ ร.๒ สุกายิกพระร่วง คำโคลง
ฉบับลายพระราชหัตถ์

๒. ปริทรรณงานพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระ
พระรามาธิบดีที่ ๒

๓. รายชื่องานพระราชนิพนธ์ ร.๒

สัทธาธิษฐาน
คำใดจง

ทบทวนสมาธิกรรมของกุศลแล้วให้ยืน
ทบทวนพิธีกรรมแล้วแล้ว

๑ ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม

ลอมไอ สดุดี
อครห์
ห่อหุ้ม สดุดี
ห่อหุ้มห่อหุ้ม

๑ ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม

ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม

๑ ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม

ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม

๑ ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม

ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม
ห่อหุ้มห่อหุ้ม

๑ เมื่อทนอาบน้ำเย็น
ลงม่นาว่า
ต่อที่ท่งซึ่งไผ่นา
อันหนักคึกไม่คล้อย
ส่วนท่งซึ่งไผ่นา
๑ ^{เข้า}บ่อหลุมความชอบผู้
ทหารบอบช้ำ
ลดแล้วชอบช้ำ
ความผิดทุกคืน
๑ เก้าเก้าพันบาท
ลงบ่อหลุมมือ
แม่สีมั้งแม่สีมั้ง
มือเปล่าๆ เก้าเก้า

๑ เก้าเก้าพันบาท
ขิมมากคือลุ่ม
ทั้งท่งทั้งพัน
ตามลุ่มลุ่มจาก

๑ ไปเรือนท่งแล้ว
เดินกุ่มน้ำใน
จันทน์ท่งจันทน์
พอที่ใจไม่จืด

พรม
~~ในหลุม~~ มาก
สิ้นท่ง
~~ลดแล้ว~~
จนต่ำแล้ว
จันทน์
ดอบแท้
ลุ่มน้ำใน
เรือกแล้ว

ตม
มีดพร
ยี่สิบ นิน
ใจคว้างกลางพม

หลุม
ท่งแท้
ลุ่มท่ง แล้ว
กลิ้งให้ลุ่ม

นันทน์
พดพร
ใจลุ่มไป
จันทน์จันทน์

๑ เรือนท่งเองหันแล
เรือนย่งย่งมอดน
เรือนเรือบเปรี๊ญไฉ่ลือช
เรือนรอกตกรอมา

สงด ทนทอญ
พื้กันบ้าน
เปิดเคียวรดี ๓๓๑๖
แห่งแท้เสียดู

๑ หันชั่ฮักไ้ปัด
ฮักคี่ดลีเลมอใน
คอกสงฮักผัวไฉ่
ช่นจลือฮัก

ดูใหญ่ นกค
ท่งหัน
เก็นตักลี ๓๓๑๖
ยดคี่นเก็นดู

๑ ผไทกรกแลวฮัก
ไ้ส่มเลมอผูก
ไมฮักด่งเร้งปลก
พาเมตต: จิตไ้

ดทก
ไ้ส่ม
ฮักเร้ง ๓๓๑๖
มันแลวคกสงค

๑ ทนกุศลเร้งสงค
เหนือท่งท่งปให้
กุศล: นวมช
กอบ กิ กุศลไ้

ฮักเร้ง ไ้เลบ
ช่ดงไ้
เปิดสุข สดลัด
สุขชั่ฮักเลมมา

๑ ฮักในคัมพูช
ท่งฮักท่งฮัก
ฮักนึ่งฮักนึ่งมอด
ฮักคกคกนึ่ง

พลชบพลอด
ปลอดปลัด
มันกต ในม
เลหฬิรชบชน

๑ อ่าไถ่ไปรมาทกั
อีกหนึ่งอ่าป็นคน
จวดดีจเล็กล
เขาคิดอกแก้ว

สีมอ
มกนจัว
แก่อว
น่นแก้คอกกั

๑ อีกหนึ่งอ่ากล่าม
ปอไปรไปรโกนา
อีกหนึ่งอ่าหับ
คิดกรอ้นอว

นินทา
บ่ไต่
แก้เพี้ยน กนเค
จตุอวหมอกร

๑ มีนอกคอกไม้มอด
อ่าจัวที่อัสดอน
มีปวปวมีคชบอน
โคคตสยล้าทา

กตพรอน
แฉก
บ่อนปว ในแ
ลึงไต่ก

๑ ที่จอดเรืออ่าไท
กมดล้นลอมปวท
อ่าห้วยที่จก
ทำจเพดอวไต่

ไกลม
จอไต่
กนเป็
ปวอวอว

๑ อวนี้ทกนปวอว
ไม้นิ่งซึ่งคท
รูนอวอวคท
เขลันอวที่ล้น

คทท
คทคท
กนในอว
น่นทอวคท

๑ อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ โทษณณณณ
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท
 อย่ลยพินท

๑ ที่บ้านเลี้ยวส้มเร่ง
คนในคอกอ้าเพื่อชม
ดอผีที่ขี้ขี้ชก
ชมผ่านไกรขี้ชก

ปรีชิต
พลัดไม้หัว
ชั่วอยู่ นันทุ
ผ่านพ้นลอบพลัน

๑ หนไฟระมัดไว้
เปลอนหน่อปลั่งปลั่งดัด
โศกก่อ กัดกลี
เพลิงจลกลุกลามทัน

คงดี
ลุดกขันธ์
รากก่อ เพลิงแฉะ
ถ่อไฟทุกาแว

๑ หนไฟระมัดไว้
ดงทาสทาสกิดา
ธำปรมากดัด
ประมาทคน งามปลก

ทาส
เลี้ยวดัก
ระแวง
แม่นแท้เลี้ยว

๑ มีสีนอห์ อวด นม
เปื้อนอฉิม ฤๅตลา
อื้ออวมบ่มัท
กึ่งมบ่มปมฤๅตแล่น

นพิกทา
เค็ดดเค็ด
ฉิมเปื้อน พ่อเอ
อว่งมูไป

๑ ทที่มิแก้ส
จันทน์สีงดงาม
ธำปรมกิดา
คือสีงสีปรมดวัน

จำจาม แหม่นทอ
ท้าววัน
เลี้ยวเค็ดก พ่อเอ
ท่อนเม้นนพิกทา

๑ เหน้กรวีเรือดำไร
 สดริตบิธกเมล
 วิกคณัรคคิณ
 ดงอชัร^อไคพัน

๑ นนทงพื้ลนพอช
 กอวเมตมอช
 ทอเวปิกไมมี
 เสนเลือกอชัณอช

๑ ใต้สัณแลอชัไร
 เยบสัณเจเลพทาก
 วัชอชัณลัปิก
 คัทมากลวิเท

๑ ไรทนีปิงหมันเลี่ยม
 ปือรวัคตอชล
 หมันปอชคิอช
 ฎูปภพฤตไคไร

๑ นีณมณ ปิงอริย
 ดงอชัรวิชอช
 อชอชอช^กก^กก^ก
 เทมก^กก^กก^กก^ก

บิธน สนไค
 อชัณ
 คอชก^ก นนทอช
 เลือกท^กคอรณ

ไนริ
 นสิณน
 อชัณ นกน
 อชนเทพปอช

มกมก
 จากเจ
 ทัต ฅนอ
 ฅนเทพอช

สอชน
 ปิงเลอไร
 นนทอช
 ฅนคิอช

นินทอช
 ฅนไค
 ฅนอ ก^กก^ก
 นนทอช

๑ ในที่ลับลับ
ในที่ลับลับ
ที่ลับลับลับลับ
ลลับลับลับลับ

๑ ลงอว่เกิดใจรัก
แม้ว่าเห็นสิ่งผิด
อว่มาแต่เกิดมา
แม้ว่าเห็นสิ่งชอบ

๑ อว่ของรัก
เห็นและของอว่ใจ
ของนอกก็เห็น
อว่ใจก็เห็น

๑ อว่ที่รัก
คือรักที่รัก
รักในรัก
ในรักนอกแล้ว

๑ อว่ของนอก
อว่ของนอก
รักอว่มา
ปลอบลลับลับ

๑ ใจ
ร่วมใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ

๑ ใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ

๑ ใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ

๑ ใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ

๑ ใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ
ใจร่วมใจ

๑ สืบไร ผิดไต่แล้ว
 ดงหมัน ผิดคดหมัน
 ทำบุญ ชำเปื้อนตาม
 หมกมุ่น ชุมนมเนลิ้น

๑ เป็นนบตมดกัร
 ชักที่หาญเห็บมธาค
 ดกัหาญ ฤๅดกัสาธา
 ดูกจธังเลียบกั

๑ พึงรลาคณบชาปัลวัน
 รลาคณพพารดล
 อีกรลาคซึ่งทวช
 สัมผัสกล่านี้ไว้

๑ ดงหาญธกัธอส์
 หาญกอบปคณธ
 ชำไรพอกกั
 สัมผัสกล่านี้แล้ว

๑ ฎิพาลอีกพอกฎ
 ชำคณปณณินทลน
 เดธกธังไต้คิ
 ทยบธำพอธนพธ

แบ่งตาม
 ชำคณ
 ทำอีก เทอญนอ
 คกัธอชเป็ล้องน

พื้รลาค
 อุกกัล
 ทกเมือ
 เน้นคทคธรคณ

อกธล
 แล่บไต้
 ธนท ฤๅธธ
 รลาคไว้คณน

อริ ฆน
 เทียมค
 หาญผละ อาก
 แม่นคคณหาญ

คิธฉิด
 คกัธอช
 รชบคอบ
 พณเฎือบคิ

๑ ยี่สิบเก้า สักจบด้วย
 วิกิ ปิลาต สักจบด้วย
 คณณ ปิลาต สักจบ
 คณณ ปิลาต สักจบ

คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต

๑ หักไว้ลงแล้ว นอน
 สักจบ สักจบ สักจบ
 หักไว้ลงแล้ว นอน
 สักจบ สักจบ สักจบ

คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต

๑ โอเมออัน เรียบแต่ยุค
 สักจบ สักจบ สักจบ
 สักจบ สักจบ สักจบ
 สักจบ สักจบ สักจบ

คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต

๑ สักจบ สักจบ สักจบ
 สักจบ สักจบ สักจบ
 สักจบ สักจบ สักจบ
 สักจบ สักจบ สักจบ

คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต

๑ โอเมออัน เรียบแต่ยุค
 สักจบ สักจบ สักจบ
 สักจบ สักจบ สักจบ
 สักจบ สักจบ สักจบ

คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต
 คณณ ปิลาต

๑ ลูกเมียก็อย่าไว้
 ความลับของหัวไท
 อย่าให้เขาไป
 ๑๒ แพร่งพรมไซริ

วางใจ หักหา
 บอกไว้
 เก่ลูก เมียเลย
 อภิสิทธิ์หนักหนา

๑ คนขายในอย่าได้
 ความลับอย่าบอกคน
 ลักขณา กษัตริย์นอก
 อย่าให้มาใส่สวาท

ทำออก
 หอกขันธ์
 เลื่องขันธ์
 ล้อขันธ์อันระอา

๑ ชาติพหุเชื้อดอบ
 ชาติตามอบถวาย
 ชาติซึ่งมลาพ
 ลักขณา ขันธ์นั้น

ตามตาม
 ชาติหนึ่ง
 ตามแล้ว แวดเทอญ
 แต่เชื้อซึ่งดอบ

๑ มงคลของนางอย่าได้
 เป็นเคื่องเบื่องของทวย
 คนโลภพดอย่าเป็น
 ลักขณา ขันธ์นั้น

มกทิน
 เปสแก่
 คนโลภ
 โลภแล้วไปขอ

๑ บอญบอต่อหน้า
 บอญบอเมื่อทวย
 บอมิตร สนิทชวน
 บอญบอ เมียแล้ว

ภักขบ
 กักขล
 บอญบอ สนิทชวน
 บอญบอ เมียแล้ว

๑ อักขรวิเศษอันใด
 คบขอกวีขลุ
 แม้พิชิตนิรันดร์นพ
 จอมอกสกลลือ

๑ ปิยะนภัสสินธุ์ไพรี
 เยี่ยมจนลิ้นมาดี
 อันทดถากหมอลา
 คมไธสันทนถ้อย

๑ ลกเมียบแม้นพล
 ชาติดีตคอบศิลา
 อันท่มงแต่เอาผิด
 เมียจกรกไม่มา

๑ เท้ออกอันท่แหล่ไร
 หมันรฤๅไร
 ภาคหลัอันท่เขใจ
 เฉื่อยมอพร้อมทุกที

๑ ด้ยบ่มม่มม่ม
 อันท่พิชิตพิชิตใน
 นิ่งไร ไม่ปนปนไปชน
 ข้ามทุกกาโทษเลี้ยว

พิชิต
 พิษ
 ไร
 บกถินไพศา

อันท่ งามเลว
 ไพรี
 งาม
 งาม

พลาตนิต หนึ่ง
 อก
 เอา
 งาม

งาม
 งาม
 งาม
 งาม

งาม
 งาม
 งาม
 งาม

๑ ผู้ใดใดใดในอณู
เริ่มเพาไมตรีพาส
กรรมชอบจนได้บิ
จรจรระบิไต่

๑ กัณหาใดใดเสีย
เสนาเสียงสนก
ทำนึ่งคหนึ่งทก
เพนินนนิคักต้อบวณ

๑ อ่าหยาทำฉิดเพรา
ท่าหลาถาก่าถา
หมันหาชอบเล็งผล
ฉิดะถาหมดไชค

๑ ปนคนผู้มีงศ์
ไต่กอนอ่าเลียงกั
กอบใจพนิชคั
ประยติสันนพนิช

๑ ไก่ชนพนเปียงกลั
พิพาทกนิคนพาล
เมื่อใดเหล่าคูกหลาน
ดูสุสแลทุกสแก่

เกื่องหลาภวาท
ตอชโท
หลาแ่นเฉียวพ่อ
แต่ถวิบอระ

สัวบส
นัคพื้อน
ภยพอด บัชเทอญ
ฉิดะทวิร่าคญ

เปื้อน
หมดโลก
ไต่ชชอบ
ช้อบหัทธุค

จงจ
เปลาไชว
วิหวิธ จังคณ
แต่เมื่อทำไร

แรอหยา
อ่าแ่น
ภออยู่ กัณ
ทวิจ้องบิอระ

๑ ความใดมีลมพัดมา
 วิณมรกกทกักริยคำ
 คนบิโชพาพูดคำ
 เจ็บทปัดใช้แล้ว

อวาท
 เสน่ห์แท้
 จงอวาท ใจวิลย
 หลอกเหลลนเป็นลย

๑ แม้อะไรก็อาจไรร
 ทำเมื่อหากหากนุณ
 แม้จะยากก็กรม
 ฝึกเมื่อพอให้ใช้

แทนคุณ แทน
 ทำได้
 วกักรวม จิตหอ
 กักรักคุณ

๑ อุบาทว์แห่งรูปเสียง
 จงอวาทให้มทนง
 คนรักชรักก็ยง
 เหน็บเจ็บจลจลใจ

เผ่าพด
 ่อให้
 อวาทก็ยง
 เจ็บจลจลใจ

๑ แหม่แหม่หม่นหม่น
 ติวบกอวาทอัน
 ติวคิอวาทอัน
 คัมภีร์แห่งอวาท

โลสพ
 ติวบกอวาท
 ติวคิอวาท
 คัมภีร์แห่งอวาท

๑ อวาทอันคนจะอวาท
 วัธอวาทอัน
 คัมภีร์อัน
 บลที่ดูแหลมหลก

บลที่
 วัธอวาท
 คัมภีร์อัน
 บลที่ดูแหลมหลก

๑ กุศลอันทำขึ้นแล้ว
 ครอบงำประภังคสมบัติ
 หมดจดจิตอันเห็น
 ธรรมอันมีจริง

๑ ให้เป็นของไทแต่
 ให้ชื่อว่ามากหนักแล้ว
 ให้อาตมาของทัก
 ภิโยหา เว้นหรือ

๑ อกุศลอันใดมีด้วย
 แต่ผิดประภังคสมบัติ
 หมดจดจิตอันเห็น
 ธรรมอันมีจริง

๑ อกุศลอันใดมีด้วย
 อกุศลอันใดมีด้วย
 อกุศลอันใดมีด้วย
 อกุศลอันใดมีด้วย

๑ อกุศลอันใดมีด้วย
 อกุศลอันใดมีด้วย
 อกุศลอันใดมีด้วย
 อกุศลอันใดมีด้วย

มกฺกวิธ ๓๗๗
 อกุศล
 อกุศล
 อกุศล

อกุศล
 อกุศล
 อกุศล
 อกุศล

อกุศล
 อกุศล
 อกุศล
 อกุศล

อกุศล
 อกุศล
 อกุศล
 อกุศล

อกุศล
 อกุศล
 อกุศล
 อกุศล

๑ ผู้ให้ผิดพลั้งอย่า
 เลียดคนจากเขา
 อดทนห่มมุ้งเฝ้า
 เลียดคนเลยเร่ได้ไซ้

๑ เห็นคนอย่าไล่ต้อน
 อดทนลาพาจากลูก
 ไม่เฝ้าสี่เฝ้าปลอก
 นิมนต์บ่อบก้องจ้อ

๑ เร่ดุดูแลสัตว์
 อดทนเฝ้าดอชบ
 ฝั่งเพ่งดูสัตว์อันหมัน
 คนที่หมันก่อนก็ได้

๑ ไตรภักตมั่งไต่
 ไตรหอบทานหอบแทน
 จะบ่แก้บ่บ่
 จะนิมนต์แทนแล้ว

๑ อดทนบ่มเพาะ
 เฝ้าเฝ้าเพื่ออันจตุรเดส
 แม้นเขาจตุรเดส
 ขามเฝ้าเขาทุกจันทร

นิมนต์
 ผิดพลั้ง
 บ่อดทน อดทน
 พจนผู้บ่มเพาะ

อดทน เขา
 เฝ้าดู
 ฝั่งเพ่ง ดูสัตว์
 พจนผู้บ่มเพาะ

กัมพู
 ถัดไปไซ้
 เมตตาสัตว์ เขา
 จิตใจบ่มเพาะ

ภักตมั่ง
 เฝ้าเฝ้า
 บ่มเพาะ บ่มเพาะ
 พจนผู้บ่มเพาะ

หอบแทน
 จตุรเดส
 แม้นเขาบ่มเพาะ
 จตุรเดส

๑ แล่กษัตริย์อีกทั้ง
ทำหน้าจั่วคอก
รวมตัวกัน
รู้แบบแปลนรับ

๑ อัดสีปรางมากแล้ว
คือปิดขี้นปิดตาม
จนอับจนแล้วตาม
เปรียบประดุจขี้นที่ไร

๑ โคนหลุมมากแล้ว
คือพำนักจำแนก
จนอับจนตามแปลก
เท่าเห็นจำนำ

๑ จนมากจนอับจน
ทั่วจนรอบจน
จนปัดจนแลเห็นหน้า
จนเห็นสีตาจนรอบจน

๑ ดับดับดับดับ
จนดับก็ดับ
จนดับจนดับ
จนดับจนดับ

ไฟ
จั่วหน้า
จนกษัตริย์
ดักได้คางคก

จนหลุม
ไฟ
จนกษัตริย์
ไฟจนตามหลุม

จนตา
จนตา
จนตา ในหลุม
ไฟจนตาจนตา

จนตา
จนตาจนตา
จนตา จนตา
จนตาจนตา

จนตา
จนตา
จนตา จนตา
จนตาจนตา

๑๘ ๗๗๗๗๗๗๗๗
แม่จางอูบอูบ
จางอูบอูบอูบ
คณลลลลลลลล

๑๙ ปณคนเรือนเพ็ชร
ตอ้งตอ้งปณคน
ให้ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้งตอ้ง

๒๐ ตอ้งตอ้งเพ็ชร
จางอูบอูบ
ตอ้งตอ้งเพ็ชร
ตอ้งตอ้งตอ้งตอ้ง

๒๑ ทนเปรียบอยู่
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง

๒๒ ทนเปรียบอยู่
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง

๒๓ ทนเปรียบอยู่
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง

๒๔ ทนเปรียบอยู่
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง

๒๕ ทนเปรียบอยู่
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง

๒๖ ทนเปรียบอยู่
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง

๒๗ ทนเปรียบอยู่
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง
ตอ้งตอ้งตอ้ง

๑. เดิฉันป่วยจน ๥ นั่งอ้อนหิว
จนเกือบเปรียบชกนัก
ทั้งเกิฉันจลาจล
ไปไปจนแก่โลกิษฐ์

กำนัน
 หมอ
 ล่องเรือ
 ไปแม่น้ำสินธุ

๑๓ อันเปรียบพจนกิจ
อันเปรียบคำพจนกิจ
อัน สักการากิจ
คำปดรส ปด คิลย

สกล
รสอภัย
สกลวิมล บำรุงหอ
ดลนันทน์ทางเจริญ

๑๕๐. ไซ้ฟันนิคจ้อ
 ๑๕๑. พวงขนิศ
 ๑๕๒. พวงขนิศ
 ๑๕๓. พวงขนิศ
 ๑๕๔. พวงขนิศ

๓๖๓
 ๑๖๕
 ๑๖๕ ๒๖๕
 ๑๖๕ ๒๖๕

๑. ความรักในใจ
เห็นไม่ลับยาก
แต่เรารู้ที่คนยาก
ยากคือสิ่งยาก

ทำลาภ นนทิก
กอบแก้ว
อานนต อานนต
ฉินทิก

๑. สิ่งใดในรัฐสภา
แต่ขอมาจ. แผลลบทุก
๑๒. แผลลบทุก
๑๓. ๑๓. ๑๓. ๑๓.

๑๑๑๑
 ๑๑๑๑
 ๑๑๑๑
 ๑๑๑๑

๑ ไทพและฝรั่งนั้น
แม่จันทราพาน
สัณเฑาะว์และดีด
คนหย่อนปี่สุกฮ้าง

๑ อดำเขื่อนเพรชเพื่อถ้อย
นกพดมีแต่สี
หมันหาสอพิศ
โซบะ: ซุ่มซุ่มซุ่ม

๑ หลิงหลิงอยู่เหนือ
คณเชือกคันทน
ตบตีตาสีตาเห็นตาม
ดงเงาในภูเขาเคาะ

๑ ประสงค์ด้วยชื่อตม
สอจนตักด้จันตอวกร
สอตบไว้แน่นแม่ตก
เสียงพิพยอมเสียงใต้

๑ กำลึงสามอย่างนี้
อย่างหนึ่งกำลึงทวย
กำลึงทวยบิ่ดอหอย
อรรณ: สอริตแล้ว

เหลือนกนี้ พ่อเคย
แยกขันธ์
มะป้อม ตมบก
อธตลันชอนเพื่อน

ทอริต
ปากปลิว
กำกบ ในเทอญ
เปิดไถไถสขย

ทอระกม
ร้องเจ้
ภักติ จันทนา
เงื่อนอยู่ขึ้นลง

สอจนตักด้
สอตบไว้
เสียงพิพ
เพื่อไว้สอริต

คณทวย
ทอระกม
หลิงสอ
เสียงสอกำลึง

๑ สำนึกนพ เก่งกล้าน
 ฤทธิพิบัสสย
 ทรุณยวิมลทิน
 ฌริชิต รอดพ้น

๑ อชวฤตย์ ๒๒ ๓๓ ๔๔
 ๕๕ ๖๖ ๗๗ ๘๘
 ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒
 ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖

๑ เสี่ยงในขอมยกย่อง
 ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙
 ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔
 ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙

๑ เกรงนพาลคำ
 ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙
 ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔
 ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙

๑ อุดมรชสี ๒๒
 ๓๓ ๔๔ ๕๕ ๖๖
 ๗๗ ๘๘ ๙๙ ๑๐๐
 ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔

๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘
 ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒
 ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖
 ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐

๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔
 ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘
 ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒
 ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖

๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐
 ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔
 ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘
 ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒

๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖
 ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐
 ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔
 ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘

๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒
 ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖
 ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐
 ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔

- บ่อย กับเพื่อน้อง
ทำ สิ่งซึ่งยังขาด
รัก กับสัตว์อากาศ
บ้าน แดงกษัตริย์น้อยแล้ว

รวมกลี
อยู่แห่ง
ครุเหี้ยม
สู่ใต้หินใต้

- บ่อย กับเพื่อนน้อง
ทำ สิ่งซึ่งยังขาด
รัก กับสัตว์อากาศ
บ้าน แดงกษัตริย์น้อยแล้ว

กลี
มากน้อย
ผดุงจตุ
ดลลอบหัวขาง

- หอ ปู่กับน้องรัก
ดา ร่มเงาใต้ปีก
ของ เคียงกอบกัณฐิ
สวาม สันต์ดุสิตไท

โรมัน กเลเฮ
สยไชย
กธจตุ พรหม
จตุสรวงหัว

- หอ ปู่กับน้องรัก
ดา ร่มเงาใต้ปีก
ของ เคียงกอบกัณฐิ
สวาม สันต์ดุสิตไท

เรือลาด ทมเอนเฮ
กัณฐิ
แกวักกัน สยไชย
ทลแมนหวน

๑. แปลงกลอนแห่งรุ่งเรือง
เป็นบทโคลงย่นสี่
เพื่อขับดาบสี่
ในสุภาวดี

ภักดี
ดล
แห่งเพื่อน ไทยแล้ว
รุ่งเรืองในธรรม

๑ กิ๊วคำเดียวแยกบ๊อ
 แด่ ลัทธิใดจวบ
 บทใดที่ทำชัย
 ปกป้องพบปวงเสวยจริง

จากลบบย เต็มแท้
 ฤกษ์
 ชื่นตา ชื่นใจ
 จดทำใจออกสิ ๆ

ปริวรรตงานพระราชนิพนธ์

ใน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๒๓ เป็นวันพระราชสมภพ ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ กรุงเทพมหานคร ทรงเป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินี เมื่อพระชนมายุได้ ๘ พรรษา ได้รับสถาปนาเป็น สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้ากรมขุนเทพทวารวดี ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ เสด็จไปศึกษาวิชาในประเทศอังกฤษ ระหว่างที่ประทับอยู่ในอังกฤษ คือในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ ดำรงพระอิสริยยศเป็นมกุฎราชกุมารและรัชทายาท แทนสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าอริยวิธิศ รัชทายาทพระองค์ก่อน ที่สิ้นพระชนม์ลง เมื่อการศึกษายุโรปสำเร็จแล้ว ได้เสด็จกลับประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๔๔๕ ครั้นวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชย์ ทรงอยู่ในราชสมบัติได้ ๑๖ ปี เสด็จสวรรคตในวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘

ในประวัติวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ได้มีพระนามของพระเจ้าแผ่นดินปรากฏอยู่ในฐานะที่ทรงเป็นกวีหลายพระองค์ และกล่าวได้ว่าพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี นับแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ จนถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ตลอดจน รัชกาล ทรงเป็นกวีทุกพระองค์ ด้วยสันตติแห่งกวีนิพนธ์ของมาถึงพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ยังให้พระองค์ทรงพระปรีชาอย่างเยี่ยมในทางการประพันธ์ จนได้รับถวาย →

พระนามว่า สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า พระนามนเหมาย่อมกับสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ทุกประการ ความเป็น “มหาปราชญ์” ของพระองค์
 ปรากฏเด่นชัดจากงานประพันธ์จำนวนมากมายกกว่า ๒๐๐ เรื่องของพระองค์ บท
 พระราชนิพนธ์ทั้งหลายแสดงให้เห็นพระปรีชาสามารถในทุกด้าน บางเรื่องแสดง
 ให้ปรากฏถึงพระคุณลักษณะแห่งกวี บางเรื่องแสดงว่าทรงเป็นนักหนังสือพิมพ์
 บางเรื่องทรงเป็นนักการเมือง บางเรื่องทรงเป็นนักการทหาร และบางเรื่อง
 ก็ทรงเป็นนักกฎหมาย นอกจากนยังมีหลายเรื่องก็แสดงถึงความเข้าใจพระทัย
 ลึกซึ้งในทางศาสนาทั่วไปอีกด้วย พระอัจฉริยภาพล้ำแสงความเป็นปราชญ์ใน
 สรรพวิชาความรู้ทั่วไป ปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์ต่าง ๆ กันทุกยุคทุกสมัย
 แห่งวรรณคดี อาจกล่าวได้ว่าความสามารถในการประพันธ์รอบทุกด้านนั้น
 เป็นการยากที่เราจะพบได้ในนักเขียนคนเดียวกัน ด้วยเหตุฉะนั้นการที่พระบาท
 สมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้รับถวายพระสมัญญาเป็นการเฉลิมพระปรมาภิไธยว่า
 “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” จึงเป็นการสมควรแท้ทีเดียว

ความสนพระทัยในการประพันธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้
 มีมาแต่ตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ ก่อนเสด็จไปศึกษาในทวีปยุโรป ขณะ
 เที่ยงทรงศึกษาวิชาภาษาไทยเบื้องต้น มีพระยาศรีสุทธีวิบูลย์รักษ์ (ภายหลัง
 เป็นเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี) เป็นพระอาจารย์ประจำพระองค์
 ปรากฏว่าโปรดการอ่านหนังสือเป็นอย่างยิ่ง แม้ขณะเสด็จประพาสหัวเมือง
 เพื่อพักผ่อนและเปลี่ยนอากาศ หลังจากการประพาสหนัก ก็ยังทรงนำหนังสือ
 ไปในการเสด็จครั้งนมากมาย และทรงดำริว่าพระทัยด้วยการอ่านหนังสือ
 เหล่านั้นเป็น “การพักผ่อน”

ปี พ.ศ. ๒๔๓๖ เดือนสิงหาคม ได้เสด็จไปศึกษาวิชาการ ณ ประเทศ
 อังกฤษ ประทับอยู่ที่ Ascott เพื่อเตรียมเข้าโรงเรียนทหารที่ Sandhurst และ
 โรงเรียน Woolwich ต่อไป ขณะนั้นพระชนมายุเพียง ๑๔ พรรษา แต่พระ

องค์ได้ทรงเริ่มแต่งพระนิพนธ์และใ้พระทัยในการแต่งหนังสือ คือได้ทรง
ออกวารสารภาษาอังกฤษฉบับหนึ่ง ชื่อว่า *The Screech Owl* เป็นหนังสือราย
สัปดาห์ มีเรื่องสำหรับเด็กอ่าน พิมพ์จำหน่ายในระหว่างพวกที่อยู่รวมกัน และ
เรื่องต่างๆ ในวารสารฉบับนั้น โดยมากเป็นบทพระราชนิพนธ์ของพระองค์เอง
นอกจาก *The Screech Owl* แล้ว ยังได้ทรงออกวารสารภาษาอังกฤษอีกฉบับ
หนึ่ง เป็นหนังสือประจำสัปดาห์ “*สามัคคีสมาคม*” (ซึ่งเป็นสมาคมนัก
เรียนไทยที่เรียนอยู่ในประเทศอังกฤษในเวลานั้น) การหนังสือพิมพ์เป็นดังที่
ทรงโปรดยิ่งนัก ประวัติการนิพนธ์หนังสือของพระองค์มีความเกี่ยวพันกับ
หนังสือพิมพ์ตลอดมา เป็นต้นว่า ทรงออกหนังสือพิมพ์ด้วยพระองค์เองบ้าง
ทรงเป็นเจ้าของอุปถัมภ์บ้าง และทรงเขียนเรื่องต่างๆ ดังไปลงหนังสือพิมพ์บ้าง

ก่อนเสด็จเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ในพ.ศ. ๒๔๔๒ ได้ทรง
เข้าศึกษาวิชาทหารในโรงเรียนวิชาทหารดังก้าวแล้ว และทรงประจำอยู่ตาม
กรมทหารต่างๆ เป็นเวลา ๒ ปี การศึกษาวิชาทหารของพระองค์มีผลเป็นการ
ประพันธ์ปรากฏในกาลต่อมา อันได้แก่บทพระราชนิพนธ์หลายเรื่อง เป็นต้น
ว่า “การสงครามบ้อมค่ายประชิด” และ “ปัญหาควรคำนึงสำหรับราชนาถ”

พ.ศ. ๒๔๔๒ ได้เสด็จเข้าศึกษาในสำนัก *Christ Church* แห่งมหาวิทยาลัย
ออกซฟอร์ด ระหว่างศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ ได้ทรงทำงานอันสมควรแก่
ความเข้าใจของนักศึกษาทั่วไป คือได้ทรงนิพนธ์หนังสือประวัติศาสตรเป็น
ภาษาอังกฤษ ชื่อว่า *The War of Polish Succession* หนังสือฉบับนี้เป็นทนายมน
มีผู้แปลออกเป็นภาษาฝรั่งเศส ต่อมาในปลายรัชกาลของพระองค์ พระยาบร
นรราชูได้แปลออกเป็นภาษาไทย ให้ชื่อว่า “สงครามสืบราชสมบัติโปแลนด์”
ได้หลุดเกล้าฯ ถวายฉบับร่างคำแปลเพื่อทรงตรวจแก้ แต่ไม่ทันได้ตรวจชำระ
บริบูรณ์ ก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน หนังสือฉบับนี้ได้พิมพ์แจกในงานถวาย
พระเพลิงพระบรมศพ

เมื่อทรงศึกษาวิชาในทวีปยุโรปจบลงแล้ว ได้เสด็จกลับคืนสู่พระนคร
เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๕ ขณะนั้นทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระบรมโอรสา
ธิราชกรมกุฎราชกุมาร เสด็จประทับอยู่ ณ พระราชวังสราญรมย์ พระราชวัง
นี้เป็นแหล่งที่ตะวันตกและตะวันออกได้มาพบกัน เพราะว่าเป็นศูนย์กลางการ
เคลื่อนไหวกองอาารยธรรมแบบตะวันตก และเป็นทีที่พบปะแบบไทยแท้กับ
ด้วย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชได้ทรงคงดโมสรชนดโมสรหนึ่ง ชื่อว่า
“ทวิปัญญาโมสร” มีเจ้านายและข้าราชการที่ทรงถือเป็นพระสหายเป็น
สมาชิกของดโมสรนั้นเป็นอันมาก ดโมสรได้ออกวารสารรายเดือนฉบับหนึ่ง ชื่อ
“ทวิปัญญา” ส่วนมากของเรื่องที่พิมพ์ในวารสารนั้นเป็นบทพระราชนิพนธ์
ของพระองค์เอง และทรงใช้พระนามแฝงต่าง ๆ กัน เป็นต้นว่า “ศรีอยุธยา”
“น้อยลา” “สุครีพ” “นายแก้ว นายขวัญ” ส่วนเรื่องที่ผู้อื่นแต่ง ได้
ทรงเอาพระทัยใส่ตรวจแก้ด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น เจ็ดแต่ในคราวโดยเสด็จ
สมเด็จพระบรมชนกาทิราชไปมณฑลภาคพายัพเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗ ได้ทรงมอบ
ให้ผู้ที่ไว้วางพระทัยเป็นผู้ดูแลแทนพระองค์ ครั้นเมื่อเสด็จกลับมาแล้วทรง
ปฏิบัติงานด้วยพระองค์เองต่อไป วารสารทวิปัญญาเป็นหนังสือชนดเย็บมม
เรื่องต่างชนิด หลายรส ทั้งสารคดี และบันเทิงคดี เช่นเรื่องเกี่ยวกับวรรณคดี
กฎหมาย ประวัติศาสตร์ และเรื่องอ่านเล่น นิทาน ละคร เป็นต้น

ในระหว่างดำรงพระยศเป็นพระยุพราชัน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าฯ ได้เสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือ ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗
ในชั้นการสร้างทางรถไฟสายเหนือสำเร็จไปได้จนถึงเมืองนครสวรรค์ พระ
บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เสด็จไปทางรถไฟแล้วเคยเสด็จประพาสหัวเมือง
ต่าง ๆ ไปจนสุดทางรถไฟ และได้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
เสด็จประพาสมณฑลพายัพต่อไปเพื่อเป็นการฝึกหัดให้คุ้นเคยกับราชการหัวเมือง
ประเทศราชที่ห่างไกล สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเสด็จต่อจากนครสวรรค์
โดยทางชลมารคไปขึ้นบกที่อุตรดิตถ์ แล้วจึงเสด็จโดยกระบวนช้างและม้าต่อ

ไป ในระหว่างการเสด็จประพาส^๕ ได้ทรงแต่ง “ลิลิตพายัพ”^๖ ขึ้น นับเป็น
 ลิลิตฉบับแรกของพระองค์ ได้ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือแบบลิลิตคนเป็นเรือ
 ใหญ่ไว้ ๒ เรื่อง คือ “ลิลิตพายัพ”^๗ เรื่องหนึ่ง “ลิลิตนารายณ์ลี้ปาง”^๘ อีกเรื่อง
 หนึ่ง การนิพนธ์ลิลิตพายัพ พระยาสุรินทราชา ซึ่งขณะนั้นยังเป็นทูลดวง
 อภิรักษ์ราชฤทธิ ตำแหน่งเลขาธุการในพระองค์ได้ติดตามเสด็จไปด้วย กล่าวไว้
 “ทรงพระนิพนธ์เรื่องนี้ในเวลาว่าง เช่นเสด็จไปตั้งที่ประทับแรม พอเสด็จ
 ค่าแล้วทูลทูลพระนิพนธ์ต่อไปทุกวัน ตั้งแต่ออกจากกรุงเทพ ฯ จนถึงจกกลับมา
 ทรงพระนิพนธ์ในกรุงเทพ ฯ แต่เพียงเล็กน้อย” เมื่อพิมพ์ลิลิตฉบับนี้ทรงใช้
 พระนามแฝง “หนานแก้วเมืองบุรี”^๙ ทรงระบุชื่อผู้ช่วยแต่งไว้ ๓ คนคือ ม.จ.
 ถูกกิด สุขสวัสดิ์ ใช้พระนามแฝงว่า “น้อยดมจินดา” พระยาบำเรอ บริรักษ์
 (สาย) มีนามแฝงว่า “หนานชวย” และพระยาสุรินทราชา (นกยูง) ใช้นาม
 แฝงว่า “นายมยุร” จัดว่าหนังสือลิลิตฉบับนี้เป็นผลพลอยได้ในการเสด็จหัวเมือง
 ภาคเหนือในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ นั้น

ถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ได้เสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนืออีกครั้งที่ต้อง
 ทราวนประพาสเมืองกำแพงเพชร สุโขทัย สวรรคโลก อุตรดิตถ์ และ
 พิชณโลก ในครั้งนั้นได้ทรงพระนิพนธ์หนังสือเรื่อง “เที่ยวเมืองพระร่วง”^{๑๐}
 เป็นหนังสือร้อยแก้ว หนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นพระคุณลักษณะอันเยี่ยมใน
 ฐานะที่ทรงเป็นอรรทกวี เป็นนักประวัติศาสตร์ และโบราณคดี และยัง
 มีผลโดยอ้อมในการช่วยกระตุ้นเตือนใจให้ผู้คนสนใจในประวัติศาสตร์และวรรณคดี
 ของไทยช่วยกันค้นคว้าในวิชาการด้านนอกด้วย

พ.ศ. ๒๔๕๒ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ได้เสด็จประพาสหัวเมือง
 บั๊กซ์ไค และได้ทรงพระนิพนธ์หนังสืออีกฉบับหนึ่ง คือ “คือจดหมายเหตุ
 ประพาสหัวเมืองบั๊กซ์ไค ร.ศ. ๓๒๘”^{๑๑} เป็นวิทยานอกแบบหนึ่งของพระองค์
 คือทำเป็นจดหมายเหตุรายวัน ใช้พระนามแฝงในหนังสือเล่มนี้ว่า “นายแก้ว”^{๑๒}
 เขียนจดหมายเหตุความเป็นไประหว่างเวลาเสด็จประพาสถึง “พราหมญ”^{๑๓} วิชา

เขียนแบบใหม่ของใหม่เพิ่งจะเริ่มขึ้นในประเทศไทยในยุคนั้น ได้ทรงใช้วิธีเขียนแบบนอกในบทประพันธ์บบอน คือเรื่อง “หัวใจชายหนุ่ม” ซึ่งทรงใช้พระนามแฝงว่า “รวมจิตติ” ตีพิมพ์ในหนังสือดัดดัดมิต เป็นจดหมายของชายหนุ่มผู้หนึ่งที่มีโอกาสไปศึกษาในต่างประเทศแล้วกลับมาอยู่เมืองไทย เขียนจดหมายเล่าความเป็นไปของชีวิตให้เพื่อนที่อยู่ต่างประเทศฟัง

หนังสือ “จดหมายเหตุประพาดหัวเมืองบักชั้ไคร.ศ.๑๒๘” นับเป็นหนังสือให้ความเพลิดเพลินอย่างยิ่ง ทรงใช้สำนวนและวิธีเล่าอันนับเป็นอัจฉริยภาพประจำพระองค์โดยแท้ คือข้อความรัดกุมแจ่มแจ้ง ดึงดูดนานและชวนขบขัน และบางครั้งก็ให้ความรู้ ความคิด เช่นเรื่อง “ข้าหลวง” หลอกกินมะพร้าวชาวบ้าน ดังนั้นฐานามจึงหวัดถูกกัด และเรื่องความสามารถของพระยาภิรมย์านุประดิษฐ์

นับตั้งแต่ยังเสด็จประทับอยู่ในยุโรป พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสนพระทัยในการละครเป็นต้นมา ครั้นเมื่อเสด็จกลับมาแล้ว ก็ได้ทรงเอาพระทัยใส่ในเรื่องนี้เป็นพิเศษ ทรงละครเป็นแบบไทยเดิมและแบบต่างประเทศ ได้ทรงตั้งคณะละครสมัครเล่นขึ้นที่พระราชวังสนามจันทร์ มีโรงละครเล็กๆ สำหรับแสดง เรื่องที่แสดงนั้น ส่วนมากทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นเอง แต่ทรงแปล และ แปลง จากบทละครต่างประเทศก็มาก บทละครที่ทรงแต่งขึ้นเองและทรงแปลและแปลงนั้นเรียกกันว่าละครพูดและละครร้อง นอกจากละครทั้งสองชนิดดังกล่าวแล้ว ยังโปรดละครแบบไทย คือ ละครรำ และ โขน อีกด้วย ได้ทรงแต่งบทละครแบบไทยไว้หลายเรื่อง ส่วนบทโขนทรงได้เฉพาะบางตอน ทรงใช้เนื้อเรื่องและข้อคิดละครตามเรื่องรามายณะฉบับสันสกฤต บทพระราชนิพนธ์ที่เกี่ยวกับการมหรสพทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็น ละคร โขน ละคร ระบำ เสง่า อาจกล่าวได้ว่าสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าทรงชำนาญเป็นพิเศษ บทละครพูดบางเรื่องนอกจากที่จะทรงไว้เป็นภาษาไทยแล้ว ยังทรงเป็นภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศส เช่น *A Queer Burglary, Three Little Plays*.

(ภาษาอังกฤษ) *L'Homme en Khaki* และ *Le Duc d'Erechagay* (ภาษาฝรั่งเศส) ในการเขียนบทละครพูดส่วนมาก ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ใช้พระนามแฝงว่า “ศรีอยุธยา” แต่บทละครใช้พระนามจริงมามาก

ถึง พ.ศ. ๒๔๕๓ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เสด็จเกิดถึงถวัลยราชสมบัติสืบสนองสมเด็จพระบรมชนกาทิราช เป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ แห่งราชวงศ์จักรี เป็นธรรมเนียมตามธรรมเนียมราชการกิจของพระองค์ขึ้น เพราะพระองค์ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ต้องทรงรับผิดชอบต่อการปกครองแผ่นดินด้วยพระองค์เอง อีกประการหนึ่งในขณะนั้น ครอบครัวยุโรป ประเทศไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงบ้านเมืองตามที่ได้ตกลงมาแล้วแต่รัชกาลก่อน นับได้ว่า ทรงมีงานปกครองประเทศที่จะต้องจัดทำเต็มพระหัตถ์ แต่พระองค์มิได้ทรงลดทอดพระวิริยภาพในด้านการประพันธ์ลง และบทประพันธ์ทยอยออกมาเป็นชิ้นเอกของพระองค์ขึ้น ส่วนมากทรงแต่งขึ้นสมัยเมื่อครองราชย์แล้วทั้งสิ้น

การปรับปรุงป้องกันประเทศในรัชสมัยของพระองค์ เป็นราชกรณียกิจสำคัญที่สมควรจะยกย่องมากยิ่ง ได้ทรงตั้งกองอาสาสมัครฝ่ายพลเรือนขึ้น พระราชทานนามว่า “เสือป่า” มีหน้าที่ช่วยทหารรบในการสงคราม แต่ความมุ่งหมายอันแท้จริงในการที่ทรงจัดตั้งกองเสือป่าขึ้นนั้นหาได้อยู่ที่จะให้ช่วยทหารรบเท่านั้นไม่ แต่ยังมีพระประสงค์จะอบรมจิตใจพลเรือนให้เป็นผู้รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การอบรมจิตใจสมัครเสือป่าเอง ได้ทำให้เกิดบทพระราชนิพนธ์ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันกว้างขวาง ๒ ฉบับ คือ “เทศนาเสือป่า” และ “ปลุกใจเสือป่า” ยกย่องกันทั่วไปว่า มีคุณค่าทางในด้านเนื้อเรื่อง และกระบวนเรียบเรียงถ้อยคำ

ระหว่างรัชสมัยของพระองค์ ได้เกิดสงครามขึ้นในยุโรป ที่เรียกกันว่า สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๕๗ - ๒๔๖๑ มีผลตกตามไปเกือบทั่วทุกประเทศในโลก ประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมในการสงครามครั้งนี้ด้วย และใน

ปี พ.ศ. ๒๔๖๐ อันเป็นระยะเวลาระหว่างสงคราม ได้เกิดน้ำท่วมใหญ่ใน
ประเทศไทย ทำให้การกสิกรรมเสียหายมาก ประเทศตกอยู่ในฐานะที่เรียกว่า
เข้ายากหมากแพง ครั้นพอเสร็จสงครามลง ประเทศไทยต้องคืนบรรณสิทธิ์
เสรีภาพในการแก้ไขสัญญาต่างประเทศ เหตุการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องใหญ่
และเป็นปัญหาที่พระมหากษัตริย์ผู้ทรงรับผิดชอบต่อสันติสุขของราษฎร และ
ความเจริญ ความเสื่อมของประเทศ จะต้องทรงแก้ไขให้ตกไป แต่การสงคราม
ก่อกวนความยุ่งยากในทางด้านการเมืองก่อกวน หรือความเดือดร้อนภายในประเทศ
ก่อกวน ไม่ทำให้งานด้านการประพันธ์ของพระมหากษัตริย์ราชเจ้าซึ่งทรง ปรากฏว่า
ในระยะเวลาอันมีบทพระราชนิพนธ์เป็นจำนวนมาก ที่แปล และแปลจาก
หนังสือภาษาต่างประเทศ มีทั้งที่เป็นลัทธิคดี และบันเทิงคดี นอกจากนั้น
ยังได้ทรงเขียนบทความต่าง ๆ ลงหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้
พระนามแฝงออกมากมาย บทพระราชนิพนธ์ที่เป็นบันเทิงคดีในระยะนั้นคือ
“พระนลคำหลวง” ทรงแปลเอาแต่ใจความจาก “นโธปาชยาน” ซึ่งเป็น
วรรณคดีสันสกฤตฉบับภาษาอังกฤษ บทละครเรื่อง “เวนิสดานิษ” ทรง
แปลจาก The Merchant of Venice ของเชกสเปียร์ บทละครเรื่อง “ท่านรอง”
ทรงแปลจาก “Second in Command” ของ ร.อ. โรเบิร์ต มาร์แชล เรื่อง
“แก้แค้น” “หาได้ห้” “กาพย์เห่เรือยุคใหม่” และ “ธรรมาธรรมะสงคราม”
เป็นต้น ส่วนที่เป็นลัทธิคดีไม่นับบทความต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ ได้แก่ “การ
สงครามบ่อนค่ายประชิด” “ความฝันของเยอรมัน” และ “เสรีภาพแห่งทะเล”
เป็นต้น รายชื่อหนังสือต่าง ๆ ที่ยกมาล้วนพอเป็นตัวอย่าง เป็นเพียงแต่คงว่า
ในระยะเวลาว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
ทรงมีงานบริหารราชการแผ่นดินอย่างหนักแล้ว ยังทรงมีเวลาสำหรับทรงพระ-
ราชนิพนธ์หนังสือต่าง ๆ ได้อย่างน่าพิศวง

พระราชประวัติด้านการประพันธ์ของพระองค์จะขาดตอนไป ถ้าเงิน
กล่าวถึงวารสารรายักษ์ “ดุสิตสมิต” เสีย “ทิวปัญญา” เป็นเครื่องให้

ความเพ็ดเพิ่น สันดุสนาน แก่พระองค์ ในขณะทรงเป็น มกุฏราชกุมาร ฉนั้นได
 “ดุสิตสมบัติ” ก็เป็นสิ่งบันเทิง ของ พระองค์ เมื่อทรงเป็น พระเจ้าแผ่นดิน ฉนั้น
 ประสงค์ของวาระสารณบ้น สืบเนื่องมาแต่การทดลองจัดระเบียบปกครองแบบ
 เทศบาลชนในบริเวณพระราชวังดุสิต ทรงตราข้อบังคับการปกครองเรียกว่า
 “ธรรมเนียมลักษณะการปกครองคณะนคราภิบาล พระพุทธศักราช ๒๔๖๓”
 สัมมติเอาบริเวณพระราชวังดุสิต เป็นนครชื่อว่า “ดุสิตธานี” และทรงออก
 วารสารสำหรับดุสิตธานีฉบับหนึ่ง พระราชทานนามว่า “ดุสิตสมบัติ” ดังพระทัย
 จะดำเนินตามแบบหนังสือพิมพ์ Punch ของอังกฤษ คำว่า “สมบัติ” แปลว่า
 “ขุม” วารสารฉบับนี้ให้ความสนุกสนานในทางขบขันสมชื่อ นับตั้งแต่ประกาศ
 กำหนดออกหนังสือ “รายสะดวก” ไปจนถึงอิทธิฤทธิ์เขียนนิตยาคำขวัญประจำ
 หลังปกทุกเล่ม

วารสารดุสิตสมบัติมีเรื่องน่าอ่านมากมายหลายประเภท เช่น บทชวนหัว
 นิทานต่างๆ บทล้อ ความคิดความเห็นแปลกๆ บทสัพภาษิต นอกจากนั้นยังมี
 บทละครต่างๆ เช่น “งดการสมรส” “ชนมสัมพันธ์นายา” “คดีสำคัญ”
 “ชื่นใจไม่สมัคร” เป็นวารสารที่มบทพระราชนิพนธ์ในพระนามแฝงต่างๆ มาก
 ที่สุด

ในการทรงพระราชนิพนธ์หนังสือต่างๆ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
 ทรงใช้ทั้งพระนามตรงและพระนามแฝง เมื่อใดไม่มีพระราชประสงค์จะใช้
 พระปรมาภิไธยตรงๆ แล้ว ก็มิใช่พระนามเหล่านั้นคือ ศรัยยุธา อัครพาหุ
 รามจิตติ พันแหลม น้อยดา สักรพ นายแก้วนายขวัญ หานนแก้วเมืองบูรณ
 พระขรรค์เพชร และ ร.จ. ซึ่งเป็นคำย่อของ รามจิตติ พระนามแฝงเหล่านั้น
 พระราชวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ เมื่อครั้งทรงเป็นอุปนายกกรรมการ
 หอสมุดสำหรับพระนคร ได้ประทานคำอธิบายไว้ในหนังสือ “ชุมนุมนิทาน
 พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖” มีใจความว่า ตามที่สังเกตเห็นกันแต่เดิมนั้นพระบาท
 สมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงตั้งพระทัยจะใช้พระนามหนึ่งสำหรับหนังสืออย่าง

หนึ่ง เป็นคนว่า “น้อยดา” สำหรับนิตานอย่างหนึ่ง “นายแก้วนายขวัญ” สำหรับ
 นิตานอกอย่างหนึ่ง “พนแห่ม” สำหรับเรื่องเกี่ยวกับทหารเรือ “ศรีอยุธยา”
 สำหรับบทละคร ส่วน “อัศวพาหุ” “รามจิตติ” และ “ร.จ.” นั้นมักทรงใช้
 ในการเขียนบทความต่าง ๆ ลงหนังสือพิมพ์ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
 โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการเมือง แต่ในชั้นหลัง ๆ มาความคงพระทัยเปลี่ยน
 ไปบ้าง แต่เห็นได้ว่าส่วนมากยังเป็นไปตามความคงพระทัยเอาไว้แต่เดิม

นอกจากที่จะทรงใส่พระทัยในการแต่งหนังสือ และทรงแต่งเป็นจำนวน
 มากมายแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เอาพระทัยใส่ในการดำเนิน
 บำรุงวิทยาการด้านนิตยสารตลอดพระชนมชีพของพระองค์ ได้ทรงชักชวนให้ผู้อื่น
 สนใจและเขียนเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ทั้งยังประกาศพระราชเจตนาไว้ว่า ผู้ใดที่เริ่ม
 จะเขียนหนังสือ ถ้าต้องการถวายบทประพันธ์ขึ้นให้ทรงตรวจและแนะให้ทรง
 ยินดีช่วยเหลือ ข้อความเหล่านี้ปรากฏอยู่ในวารสาร “ทวีปัญญา” ใน
 “พระนิตคำหลวง” ก็ได้ชักชวนให้แต่งหนังสือไว้ด้วยคำโคลงว่า

“ กวีดงำ แม่น
 คำเพราะคือดังวาลย
 ควรเพิ่มพริยการ
 กอบกิจประเสริฐแล้ว
 อย่ากลัวฤทธิพิณ
 ใครเขาระกัซ่างใคร
 ไทยเราอักษรไทย
 ใครคิดก็เอื้อ

มณีสาร
 กอบแก้ว
 กวีเวท เทอญพ้อ
 ไปต้องร้อนคัว
 เกินสมัย ห่น้อยเลย
 อย่าเก้อ
 เราแต่ง ดียา
 ไม่รู้ดีสำ”

ในเดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้ทรงตราพระราชลัญจกาทา ซึ่ง
 วรรณคดีสโมสร ขึ้น และทรงดำรงตำแหน่งประธานายก วรรณคดีสโมสรได้กรา
 ประกาศว่า หนังสือเล่มใดแต่งถึงขนาดจะได้รับพระบรมราชานุญาตให้ประทับ
 คราวสำหรับวรรณคดีสโมสรเป็นสำคัญ และถ้าทรงเห็นเป็นการสมควร ก็จะ
 พระราชทานบำเหน็จแก่ผู้แต่งนอกสถานหนังสือ

ตั้งทศวรรถดาวถึงอภิประการหนึ่ง ในด้านทิศของพระบาทสมเด็จพระ-
มังกุลเกล้าฯ คือ ได้ทรงกำหนดฉันทลักษณะใหม่ ๘ คณะ คือ ดินขมด-
มหาดินขมด วิษขมด - มหาวิษขมด จิตรดดา - มหาจิตรดดา นันทกาย-
มหานันทกาย เพื่อให้การร่ายกรอวงขวางออกไปกว่าแต่เดิม และยังมี
พระดำริว่า ที่โบราณกำหนดไม้เอก โท ได้ในมาศรานั้น ท่านหมายเอาด้วย
จน ลง เป็นประมาณ ดังนั้นในบทร่ายกรอของพระองค์ จึงถ้อยเอาด้วยของคำ
เป็นสำคัญกว่ารูปวรรณยุกต์ เชนผลให้การแต่งบทร่ายกรอสะดวกจนกว่า
แต่เดิม

นอกจากเรื่องทศวรรถดาวการประพนธ์ตงทศวรรถแล้ว พระบาทสมเด็จพระ-
มังกุลเกล้าฯ ยังทรงเอาพระทัยใส่ในการเขียนภาษาไทยอย่างจริงจัง จน
เป็นด้วยในเวลานั้น มีผู้เรียนภาษาฝรั่งกันมากจน ๆ และเกิดความนิยมแต่ง
และแปลหนังสือกันแพร่หลาย ผู้แต่งและผู้แปลบางคนใช้คำนวนต่างประเทศใน
ภาษาไทย ทำให้มีลักษณะเป็นภาษาไทยปนทาง จนถึงว่าถ้าไม่คิดแก้ไขยับยั้ง
กันไว้ ในกาลภายหน้าภาษาไทยอาจพินเพื่อนเสียลักษณะไปก็ได้ สมเด็จพระ-
มหาธีรราชเจ้าทรงตระหนักในข้อนี้ จึงได้ทรงตกเตือนอยู่เสมอทั้งโดยตรงและ
โดยอ้อม ว่าถ้าจะเขียนภาษาไทยแล้ว ก็จงให้มีลักษณะเป็นไทย อย่าได้เอา
หนังสือไทยไปเขารัด คาคกเตือนเช่นนี้ในพระราชบัญญัติว่าหนังสือตรา-
คาฉันท ของพระยาศรีสุนทรโวหาร และกาพยเหเรือ เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระมังกุลเกล้าฯ เริ่มทรงประชวรพระโรคเกี่ยวกับ
พระอนตรมาแต่ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๘ พระอาการทรงบ้างทรุดบ้างเรื่อย
มาจนถึง วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ก็เสด็จสวรรคต ณ พระที่นั่ง-
จักรพรรดิพิมาน พระชนมายุ ๔๖ พรรษา ในขณะที่สวรรคตนั้น ยังทรงเือง
“มัทนพาทา” ฉบับภาษาขอมกฤษค้างอยู่ ชาวไทยไซ้จะเสียดายแต่พระเจ้าแผ่นดิน
ผู้สามารถในการปกครองประเทศเท่านั้นไม่ แต่ยังได้ค้นยี่ “พระมหา
ธีรราชเจ้า” ผู้ทรงเป็นปราชญ์และนักประพันธ์เอกของชาติไปอีกด้วย ๑

งานพระราชนิพนธ์^๒
ใน
พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีมาก แต่เป็นบทประพันธ์ทุกชนิด เฉพาะในทนต์
โดยกว้างเป็น ๓ ประเภท คือ ละคร ร้อยแก้ว และ ร้อยกรอง มีรายชื่อ
หนังสือดังต่อไปนี้

๑. ประเภทบทละคร

ก. ละครพูด

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๑	คดีสำคัญ	แปลจากภาษาฝรั่งเศส ของ ยอช ดูรตเต็น
๒	ความตมชย	ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นในนักเรียนนายร้อยชั้น มัธยมต้น เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๗ เป็นครั้งแรกในการฉลองธงไชยเฉลิมพล ที่ ได้รับพระราชทานใหม่ในงานรัชมังคลาภิเษก
๓	กุศโลบาย	แปลจากเรื่องภาษาอังกฤษชื่อ เอ รอยแอต แฟม มิลี ของ โรเบิร์ต มาร์แชล
๔	ชนมดัมกับนายา	
๕	หาได้ห้	
๖	ผู้ร้ายแฝด	

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๗	เกินต้องการ	แปลจากภาษาฝรั่งเศสของ คริสตัง แบร์นาร์ดี
๘	บ่วงมาร	
๙	กตแตก	
๑๐	จัดการรับเสด็จ	
๑๑	เจ้าคุณเจ้าชู้	แต่งแปลจากภาษาอังกฤษ ของ อาร์เทอร์ วิง ปีเรโน
๑๒	ซิงนาง	ใช้โครงเรื่องภาษาอังกฤษ ของ ริชาร์ด เบรน- ดัลล์ เซริแดน
๑๓	แก้แค้น	
๑๔	นวยอำนาจ	
๑๕	วงศ์	
๑๖	ท่านรอง	แปลจากเรื่องละครพูดภาษาอังกฤษชื่อ เดกกันต์ อิน คอมมาน ร.อ. โรเบิร์ต มาร์แชล
๑๗	หมิ่นประมาทศาล	
๑๘	หัวใจนักกรบ	
๑๙	เจ้าข้า ตำรวจวัด	
๒๐	หมอลำเป็น	แต่งจากเรื่องภาษาฝรั่งเศสของ โมติแยร์
๒๑	ตบตา	แปลจากภาษาฝรั่งเศส
๒๒	เลี้ยลละ	
๒๓	พระร่วง	ละครพูดคำกลอนแต่งดงคำนานไทยในสมัยสุโขทัย
๒๔	เหลือบแก้ว	
๒๕	หนังสือ	
๒๖	ไม้ไกรข	

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๒๗	เออร์!	แปลจาก เทอร์น อปี ของนายเมตฟอร์ด
๒๘	โพงทาง	
๒๙	หมายนาบ่อหน้า	
๓๐	นิทศาสตร์	แปลจากเรื่องละครพูดภาษาอังกฤษ ชื่อ ดักกุด ฟอร์ ตักกันดัด ของ ริชาร์ด บรินลีย์ เซริเตน
๓๑	ฟอกไม้ขาว	
๓๒	คือนรวิบลุก	
๓๓	ผิดวินัย	แปลจากเรื่องภาษาอังกฤษ ชื่อ เฟรนช์ ดับ ของ เรจินัลด์ บาร์กเลย์
๓๔	เห็นแก่ลูก	
๓๕	มิตรแท้	แปลจากภาษาอังกฤษ
๓๖	เพื่อนตาย	แปลจากภาษาอังกฤษ
๓๗	เนตรพระอิศวร	
๓๘	อำนาจคือธรรม	
๓๙	โรมิโอ จูเลียต	แปลจากเรื่องโรมิโอ จูเลียต ของ เชกสเปียร์
๔๐	เวนิสวานิช	แปลจาก เดอะ เมอชเชน ออฟ เวนิส ของ เชก- สเปียร์
๔๑	ตามใจท่าน	แปลจาก แอด ยู ไดค์ อิท ของ เชกสเปียร์
๔๒	ดามิค	แปลจากเรื่องละครพูดฝรั่งเศส
๔๓	วิดิยเลือกคู่	แปลจากละครพูดภาษาฝรั่งเศส เรื่อง เดส์ อวาลีเตส์ ดิว คาบีเตน คิต ของ เออเจน ดานิช แตะ เอตจาร์ก มาร์แตง

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๔๔	หาเมฆใหม่	แปลจากเรื่องภาษาอังกฤษ ของ อ.เอ. ทอมส์
๔๕	งศการสมุทร	แปลจากภาษาอังกฤษ ของ แอลเฟรด ดูโตร
๔๖	เด็กเฒ่า	แปลจากละครภาษาอังกฤษ ของ ชอว์ด ชอว์ด- จิด และ ค. วิกนีย์ เปรอร์ชิวด์
๔๗	หลวงจำเนียรเดินทาง	แปลจากละครฝรั่งเศส เลอ วิกยาซ เดอ เมอ- ซีเออร์ เปริชอง ของ เออเจน ดกนิช
๔๘	มหาคัมภีร์	
๔๙	น้อยอินทเด้น	
๕๐	ปรียทรรศึกษา	นาฏิกาดนัสดกฤตของพระเจ้าศรีทรรษาอรรชนะ
๕๑	มัทนะพาธา	ละครพูดคำฉันท์
๕๒	วิเวกพระสมุทร	ละครพูดดัดบัล

ข. ละครร้อง

๑	ศกุนตลา	แปลจากบทละครของกาลิลาต รัตนกว
๒	พระเกียรติกร	แปลจากบทละครรำ
๓	ตงจกคดคดง	
๔	ขึ้นใจไม่มกร	
๕	ดำวิตรี	

ค. ละครรำ

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๑	ศกุนตลา	แปลจากบทละครของกาลิลาตัส วิตนกว์
๒	พญามังกร	
๓	พระร่วง	
๔	ฤษัษเดียงลูก	รวบรวมเป็นเล่มเดียวเรียกว่าละครเบิกโรง เรื่องดึกดำบรรพ์พระราชทานพระบรมราชานุ- ญาติให้พิมพ์แจกในงานฉลองสุพรรณบัตรของ จางวางเอก และ พลโท เจ้าพระยารามราฆพ
๕	มหาพาด	
๖	พระนเรศวร	
๗	พระคเณศร์เสียดงา	
๘	ท้าวแสนปม	
๙	ขอมคำคืน	

ง. ละครภาษาต่างประเทศ

๑	Three Little Plays	
๒	Three More Little Plays	
๓	The Earl of Claverhouse	แปลจากเรื่องบทละครไทย ชื่อ น้อยอินทเสน
๔	Coup d' Etat	แปลจากบทละครภาษาไทย ชื่อ ผู้ร้ายแฝง
๕	A Queer Burglary	
๖	พดกข้างทอน	
๗	ทรมานตุงกเตียน	
๘	ภรรยาข้าราชการดำคัญ	
๙	L'Homme en Khaki	ทรงนิพนธ์เป็นภาษาฝรั่งเศส
๑๐	Le duc d' Eretchagay	

๒. ประเภทร่อยกรอง

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๑	เท่เรือยคใหม่	ภาพยห่อโคลง
๒	มหาเสภาขับระหว้าง ชุดแห่งระบำดำมคคี่ เสวก	
๓	โคลงคู่กลัษณ์วาครูป	โปรดเกล้าฯ ให้ราชเสวกในกรมมหรศพเดิน เนื่องในงานพิธี เสด็จพระชนมพรรษา พ.ศ. ๒๔๖๕
๔	ดักกระวาทหน้าหนาว	รวบรวมจากหนังสือดุสิตดมิต
๕	ธรรมาธรรมะสงคราม	ทรงนิพนธ์ตามเค้าเรื่องในธรรมชาติเอกาทศ- นิบาต
๖	โคลงสุภาษิต	รวบรวมจากหนังสือดุสิตดมิต
๗	บทเสภาเรื่องพญาราช วงศ์ และ ดำมคคี่ เสวก	ทรงนิพนธ์ตามเค้าเรื่องออกเคตโต ของ เชก- สเปียร์
๘	อาเคียรวาท	ทรงนิพนธ์พระราชทานพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าดกษณ์มลาวณ ในงานรับพระสุพรรณ บัตร
๙	นิราศพระเมรุเทวโลก	บทล้อเรื่องพระเมรุเทวโลกของขุนสุวรรณ
๑๐	คำมัตการคุณานุคุณ	
๑๑	จิตตพายัพ	ทรงนิพนธ์ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ (ครั้งเสด็จไปราช- การหัวเมืองฝ่ายเหนือ)

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๑๒	ลิลิตนารายณ์สิบปาง	พิมพ์แจกในงานฉลองวันเกิดครบ ๒๑ ปีบริบูรณ์ ของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี พระบรม- ราชินี
๑๓	พระนาคำหลวง	ทรงแปลเอาแต่ใจความจาก นโศปายาน
๑๔	รามเกียรติบททองและ บทพากย์	พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้พิมพ์แจก ในงานฉลองพระสุพรรณบัตรของจางวางเอก และ พดโท เจ้าพระยารามราชนพ
๑๕	โคลงสยามานุกติ	ทรงนิพนธ์ในวันพระราชทานเลี้ยงตั้งบรรดาศักดิ์ ทหารที่จะไปราชการสงครามยุโรป

๓. ประเภทย่อยแก้ว

๑.	พระพุทธเจ้าตรัสรู้อะไร	พิมพ์แจกในงานเฉลิมพระชนม์พรรษา พ.ศ. ๒๔๖๗
๒	ประโยชน์แห่งการอยู่ใน ในธรรม	คัดจากหนังสือพิมพ์ สัมมทวาร
๓	เที่ยวเมืองพระร่วง	ทรงนิพนธ์ในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ขณะเสด็จประพาส หัวเมืองฝ่ายเหนือ
๔	ตำนานชาติอื่น	รวบรวมจากหนังสือพิมพ์ไทย
๕	การจลาจลในรัสเซีย	
๖	ความเห็นของอัครพาทย์	รวบรวมจากหนังสือพิมพ์ไทย
๗	ความเห็นของรามจิตติ	รวบรวมจากหนังสือพิมพ์ไทย

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๘	สงครามตีราชสมบัติ โปแลนด์	
๙	กฎหมายทะเล	จากหนังสือพิมพ์ สมุทรสาร
๑๐	ปลุกใจเสือป่า	
๑๑	เทศน์เสือป่า	
๑๒	การสงครามบ้อมค่าย ประชิด	ทรงรวบรวมจากหนังสือและจดหมายเหตุต่างๆ ๕๕๒ ๕๗ พิมพ์เขียนเป็นภาษาต่างประเทศ
๑๓	ปัญหาควรคำนึงสำหรับ ราชนาถ	
๑๔	เล่ห์ภาพแห่งทะเล	พิมพ์แจกในงานทำบุญ ๕๐ วัน ศพพระนมทัต พงษ์บุญ ณ อยุธยา
๑๕	ความฝันของเยอรมัน	แปลจากต้นฉบับของ ออตโต ริชาร์ด คันทเน- แบร์ด
๑๖	พันแถม	
๑๗	การแต่งตำนานเสือป่า	
๑๘	หัวใจชายหนุ่ม	รวบรวมจากคฤศติคัมมิต
๑๙	ชุมนุมนิทานพระราช- นิพนธ์รัชกาลที่ ๒	คัดจาก ทวัญญา
๒๐	นิทานทหารเรือ	แปลจากต้นฉบับของ คอนราด เคโต
๒๑	แมลงป้องกันทอง	แปลจากต้นฉบับของ แซกซ์ โรห์เมอร์
๒๒	ประพจน์การณแห่ง นายเรือเอกดอเดสส์	แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ

เลขที่	ชื่อหนังสือ	หมายเหตุ
๒๓	นิทานทองอิน	รวบรวมจาก ทวี่ปัญญา
๒๔	บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์	พิมพ์แจกในงานทำบุญพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
๒๕	คำอธิบายและอธิบายสำหรับประกอบเรื่องนารายณ์สิบปาง	
๒๖	จดหมายเหตุประพาสหัวเมืองบักขั๊วได้ ร.ศ. ๑๒๘	ทรงพิมพ์ตั้งแต่ครั้งยังทรงดำรงพระยศเป็นมกุฎราชกุมาร
๒๗	พระศุภหัตถ์	เก็บและเลือกแปลจากภาษาอังกฤษของมิดเตอร์วิลเดียม เช่นวี่ รยบินตัน ซึ่งแต่งไว้เป็นคำโคลง
๒๘	อำนาจคือธรรม	รวบรวมจากหนังสือพิมพ์ไทย
๒๙	พระบรมราโชวาทพระราชทานในโอกาสต่างๆ	กัน

นอกจากนี้ยังมีบทความ (Articles) ต่างๆ เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ดังในหนังสือพิมพ์อีกเป็นจำนวนมาก

คณะกรรมการสมาคมกิจการพิมพ์ พ.ศ. ๒๔๙๙

๑. นางสาวนิลวรรณ ปันทอง	(บริษัท การพิมพ์สตรีสาร จำกัด)	นายก
๒. นายเหม เวชกร	(บริษัทเหม เวชกร จำกัด)	อุปนายก
๓. นายมยุ กริมหา	(โรงพิมพ์ศรีการช่าง)	เลขาธิการ [ถึงแก่กรรม]
๔. นายคณโท นพรัตน์	(โรงพิมพ์สหพานิช)	ปฎิคม
๕. นายชน แจ่มคำชา	(โรงพิมพ์การพิมพ์พานิช)	เหรัญญิก
๖. นายฉิน อารยะกุล	(บริษัท สหอุปกรณ์การพิมพ์ จำกัด)	กรรมการ (รักษาการหน้าที่เลขาธิการ)
๗. นายแสง เหนือระกุด	(บริษัท ประชุมช่าง จำกัด)	กรรมการ
๘. นายवेश กระตุณษ	(บริษัท ศรีวัชร จำกัด)	กรรมการ
๙. นายฉาย วิโรจน์ศิริ	(บริษัท ไทยบริการ จำกัด)	กรรมการ
๑๐. นายอุดม ชาคบตร	(บริษัท อุดม จำกัด)	กรรมการ
๑๑. นายสวัสดิ์ ศรีสวัสดิ์	(โรงพิมพ์พิริยะกิจ)	กรรมการ

เชิญ บอ กร ับ ห นั ง สื่ อ พื ม พ์

“พุทธศาสตร์นา” ของ “คณะธรรมทาน-ไชยา”

“ชาวพุทธ” ของ “พุทธนิคม-เชียงใหม่”

ได้ ณ ที่

สุวิธานันท์

จัดโดย สำนักพิมพ์ธรรมสาร

พ่อค้าไทยมีน้อย

หากท่านจะกรุณาอุททูน
ผู้รับเหมาก่อสร้างคนไทย

โปรดเรียกใช้

บริษัท ประเก็บเอ็นยีเนียร์ริง จำกัด

เลขที่ ๓๐๔ ถนนพระอาทิตย์ โทรศัพท์ ๒๔๘๘๒ ตู้ ป.ณ. ๘๘๐

ประเก็บ คล่องตรวจโรค

วิศวกรผู้อำนวยการ

ผู้ทำอาชีพรับเหมามากกว่า ๑๘ ปีแล้ว

นลินดาเวท

เพราะ
ท้อใจไม่ดี
แอมไม่หลับ
สุขภาพเสื่อม

เฟว่น-อัท วิตามินซี

แก้โรค นิดขึ้น
ฟื้นฟูสุขภาพ

บริษัท เฟว่น - อัท บอตตลิ่ง < กรุงเทพฯ > จำกัด
ถนนหลานหลวง

พิมพ์บริษัทรพิมพ์ ตั๋วรถโดยสาร จำกัด
นางเรวดี เทียนประภาส ผู้พิมพ์โฆษณา

พ.ศ. ๒๔๘๘

Remington Rand

เครื่องพิมพ์ดีด
แบบกระป๋อง

เรมิงตัน

รูปสวย พิมพ์เบาแรง อักษรงาม

ผลิตจากโรงงาน ใหญ่ที่สุดในโลก สถิติการจำหน่ายมากที่สุด

เจเนอรัล

บริษัท วิทยาคม จำกัด

ปากคลองตลาด พระนคร โทร. 22468-22469

บริษัท เชียงใหม่วิทยาคม จำกัด 195/1-3 ถนนเชียงใหม่ เชียงใหม่

